

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 26ης Φεβρουαρίου 2015*

«Προδικαστική παραπομπή — Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης — Άσυλο — Οδηγία 2004/83/ΕΚ — Άρθρο 9, παράγραφος 2, στοιχεία β', γ' και ε' — Ελάχιστες απαιτήσεις για την υπαγωγή των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απατρίδων στο καθεστώς πρόσφυγα — Προϋποθέσεις για την αναγνώριση του καθεστώτος πρόσφυγα — Πράξεις δίωξης — Ποινική δίωξη και επιβολή ποινής σε μέλος των ενόπλων δυνάμεων των Ηνωμένων Πολιτειών λόγω της άρνησής του να υπηρετήσει στο Ιράκ»

Στην υπόθεση C-472/13,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής απόφασης δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Bayerisches Verwaltungsgericht München (Γερμανία) με απόφαση της 20ής Αυγούστου 2013, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 2 Σεπτεμβρίου 2013, στο πλαίσιο της δίκης

Andre Lawrence Shepherd

κατά

Bundesrepublik Deutschland,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Silva de Lapuerta, πρόεδρο τμήματος, K. Lenaerts, αντιπρόεδρο του Δικαστηρίου που εκτελεί καθήκοντα δικαστή του δεύτερου τμήματος, J.-C. Bonichot (εισηγητή), A. Arabadjiev και J. L. da Cruz Vilaça, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston

γραμματέας: I. Illéssy, υπάλληλος διοίκησης,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζήτησης της 25ης Ιουνίου 2014,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο A. L. Shepherd, εκπροσωπούμενος από τον R. Marx, Rechtsanwalt,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον T. Henze και τις A. Wiedmann και K. Petersen,
- η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τη M. Μιχελογιαννάκη,
- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. Bulterman και B. Koorman,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

- η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον M. Holt, επικουρούμενο από την S. Fatima, barrister,
  - η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τη M. Κοντού-Durande και τον W. Bogensberger,
- αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 11ης Νοεμβρίου 2014,
- εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής απόφασης αφορά την ερμηνεία του άρθρου 9, παράγραφος 2, στοιχεία β', γ' και ε', της οδηγίας 2004/83/EK του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απατρίδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους (ΕΕ L 304, σ. 12, και διορθωτικά ΕΕ 2005, L 204, σ. 24, και ΕΕ 2011, L 278, σ. 13).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς που εκκρεμεί μεταξύ του A. L. Shepherd, υπηκόου Ηνωμένων Πολιτειών, και της Bundesrepublik Deutschland (Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας) και η οποία έχει ως αντικείμενο την απόφαση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας να μην υπαγάγει τον ενδιαφερόμενο στο καθεστώς πρόσφυγα.

Το νομικό πλαίσιο

Η Σύμβαση για το καθεστώς των προσφύγων

- 3 Δυνάμει του άρθρου 1, Α, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της Σύμβασης σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων, η οποία υπογράφηκε στη Γενεύη στις 28 Ιουλίου 1951 [*Recueil des traités des Nations unies*, τόμος 189, σ. 150, αριθ. 2545 (1954)] και τέθηκε σε ισχύ στις 22 Απριλίου 1954 (στο εξής: Σύμβαση της Γενεύης), όπως η σύμβαση αυτή συμπληρώθηκε με το πρωτόκολλο σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων, το οποίο συνήφθη στη Νέα Υόρκη στις 31 Ιανουαρίου 1967 και άρχισε να ισχύει στις 4 Οκτωβρίου 1967, ως «πρόσφυγας» νοείται κάθε πρόσωπο το οποίο «εξαιτίας δικαιολογημένου φόβου διώξεως λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων ευρίσκεται εκτός της χώρας της οποίας έχει την υπηκοότητα και δεν δύναται ή, λόγω του φόβου αυτού, δεν επιθυμεί να απολαύει της προστασίας της χώρας αυτής, ή, εφόσον δεν έχει υπηκοότητα και εξαιτίας τέτοιων γεγονότων ευρίσκεται εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής του, δεν δύναται ή, λόγω του φόβου αυτού, δεν επιθυμεί να επιστρέψει σε αυτήν».

Η οδηγία 2004/83

- 4 Η οδηγία 2004/83 περιέχει τις ακόλουθες αιτιολογικές σκέψεις:
«(1) Η κοινή πολιτική άσυλου, που περιλαμβάνει το κοινό ευρωπαϊκό σύστημα για το άσυλο, αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του στόχου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προοδευτική εγκαθίδρυση ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, ανοικτού σε εκείνους οι οποίοι, αναγκασμένοι από τις περιστάσεις, αναζητούν νομίμως προστασία στην [Ένωση].

[...]

(3) Η Σύμβαση της Γενεύης [...] [αποτελεί] τον ακρογωνιαίο λίθο του διεθνούς νομικού καθεστώτος για την προστασία των προσφύγων.

[...]

(6) Κύριος στόχος της παρούσας οδηγίας είναι η διασφάλιση, αφενός, ότι τα κράτη μέλη εφαρμόζουν κοινά κριτήρια για τον προσδιορισμό των προσώπων που χρήζουν όντως διεθνούς προστασίας και, αφετέρου, ότι τα εν λόγω πρόσωπα έχουν πρόσβαση σε ελάχιστο επίπεδο παροχών σε όλα τα κράτη μέλη.

[...]

(16) Είναι σκόπιμη η θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για τον ορισμό και το περιεχόμενο του καθεστώτος πρόσφυγα, ούτως ώστε οι αρμόδιοι εθνικοί φορείς των κρατών μελών να καθοδηγούνται κατά την εφαρμογή της Σύμβασης της Γενεύης.

(17) Είναι αναγκαίο να θεσπισθούν κοινά κριτήρια για την αναγνώριση των αιτούντων άσυλο ως προσφύγων κατά την έννοια του άρθρου 1 της Σύμβασης της Γενεύης.»

5 Η οδηγία 2004/83 σκοπό έχει, κατά το άρθρο 1, την καθιέρωση ελάχιστων απαιτήσεων, αφενός, για την αναγνώριση υπηκόων τρίτων χωρών ή ανιθαγενών ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας και, αφετέρου, για τον καθορισμό του περιεχομένου της παρεχόμενης προστασίας.

6 Κατά το άρθρο 2, στοιχείο γ', της οδηγίας αυτής, ως «πρόσφυγας» νοείται «ο υπήκοος τρίτης χώρας ο οποίος, συνεπεία βάσιμου φόβου διώξεως λόγω φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας, πολιτικών πεποιθήσεων ή συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, ευρίσκεται εκτός της χώρας της ιθαγένειάς του και δεν είναι σε θέση ή, λόγω του φόβου αυτού, δεν επιθυμεί να θέσει εαυτόν υπό την προστασία της εν λόγω χώρας [...]».

7 Το άρθρο 4 της εν λόγω οδηγίας ορίζει τις προϋποθέσεις για την αξιολόγηση των γεγονότων και περιστάσεων τα οποία ο αιτών οφείλει να επικαλεστεί για την τεκμηρίωση της αίτησής του για χορήγηση διεθνούς προστασίας. Το άρθρο αυτό ορίζει στην παράγραφο 3 τα εξής:

«Η αξιολόγηση της αίτησης διεθνούς προστασίας θα πρέπει να γίνεται σε εξατομικευμένη βάση και να περιλαμβάνει τη συνεκτίμηση:

α) όλων των συναφών στοιχείων που σχετίζονται με τη χώρα καταγωγής κατά τον χρόνο λήψης απόφασης σχετικά με την αίτηση, συμπεριλαμβανομένων των νόμων και των κανονισμών στη χώρα καταγωγής και του τρόπου εφαρμογής τους,

β) των συναφών δηλώσεων και εγγράφων που υπέβαλε ο αιτών, συμπεριλαμβανομένων στοιχείων σχετικά με το εάν ο αιτών έχει ήδη ή ενδέχεται να υποστεί δίωξη ή σοβαρή βλάβη [...],

γ) την ατομική κατάσταση και τις προσωπικές περιστάσεις του αιτούντος, συμπεριλαμβανομένων παραγόντων όπως το προσωπικό ιστορικό, το φύλο και η ηλικία, ούτως ώστε να εκτιμηθεί εάν, βάσει των προσωπικών περιστάσεων του αιτούντος, οι πράξεις στις οποίες έχει ήδη ή θα μπορούσε να εκτεθεί ισοδυναμούν με δίωξη ή σοβαρή βλάβη,

[...]».

8 Το άρθρο 9 της ίδιας αυτής οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Πράξεις δίωξης», ορίζει, στις παραγράφους 1 και 2, τις πράξεις αυτές ως εξής:

«1. Οι πράξεις διώξεως κατά την έννοια του άρθρου [1, A] της Σύμβασης της Γενεύης πρέπει:

- α) να είναι αρκούντως σοβαρές λόγω της φύσης ή της επανάληψής τους, ώστε να συνιστούν σοβαρή παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ειδικά των δικαιωμάτων από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση βάσει του άρθρου 15, παράγραφος 2, της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών [που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950], ή
- β) να αποτελούν σώρευση διαφόρων μέτρων, συμπεριλαμβανομένων παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η οποία να είναι αρκούντως σοβαρή, ούτως ώστε να θίγεται ένα άτομο κατά τρόπο αντίστοιχο με τον αναφερόμενο στο στοιχείο α'.

2. Οι πράξεις που μπορούν να χαρακτηρισθούν ως πράξεις δίωξης σύμφωνα με την παράγραφο 1 μπορούν, μεταξύ άλλων, να έχουν τη μορφή:

[...]

- β) νομικών, διοικητικών, αστυνομικών ή/και δικαστικών μέτρων, τα οποία εισάγουν διακρίσεις αφεαυτών ή εφαρμόζονται κατά τρόπο εισάγοντα διακρίσεις,
- γ) ποινικής δίωξης ή επιβολής ποινής η οποία είναι δυσανάλογη ή μεροληπτική,

[...]

- ε) ποινικής δίωξης ή επιβολής ποινής για την άρνηση εκπλήρωσης στρατιωτικής θητείας σε σύρραξη, εάν η εκπλήρωση της στρατιωτικής θητείας θα συμπεριλάμβανε εγκλήματα ή πράξεις που εμπίπτουν στις ρήτρες εξαιρέσεως που προβλέπονται στο άρθρο 12, παράγραφος 2,

[...]».

9 Το άρθρο 9, παράγραφος 3, της οδηγίας 2004/83 απαιτεί να υπάρχει συσχετισμός μεταξύ των κατά το άρθρο 10 λόγων δίωξης και των πράξεων δίωξης.

10 Το άρθρο 12 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Αποκλεισμός από το καθεστώς πρόσφυγα», προβλέπει στις παραγράφους 2 και 3 τα εξής:

«2. Υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής αποκλείεται από το καθεστώς πρόσφυγα, όταν υπάρχουν σοβαροί λόγοι να πιστεύεται ότι:

- α) έχει διαπράξει έγκλημα κατά της ειρήνης, έγκλημα πολέμου ή έγκλημα κατά της ανθρωπότητας, όπως ορίζονται στις διεθνείς συμβάσεις που έχουν καταρτισθεί με σκοπό τη θέσπιση διατάξεων σχετικών με τα εγκλήματα αυτά,
- β) έχει διαπράξει σοβαρό μη πολιτικό έγκλημα εκτός της χώρας ασύλου πριν γίνει δεκτός ως πρόσφυγας, ήτοι [πριν του χορηγηθεί] άδεια παραμονής βασισμένη στην αναγνώριση του καθεστώτος πρόσφυγα· [οι] ιδιαίτερα σκληρές πράξεις, έστω και αν διαπράττονται με υποτιθέμενο πολιτικό στόχο, μπορούν να χαρακτηρισθούν ως σοβαρά μη πολιτικά εγκλήματα,
- γ) είναι ένοχος πράξεων που αντιβαίνουν προς τους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών όπως ορίζονται στο προοίμιο και στα άρθρα 1 και 2 του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

3. Η παράγραφος 2 έχει εφαρμογή σε άτομα τα οποία είναι ηθικοί αυτουργοί ή συμμετέχουν άλλως στη διάπραξη των προβλεπομένων στην εν λόγω παράγραφο εγκλημάτων ή πράξεων.»

- 11 Κατά το άρθρο 13 της οδηγίας 2004/83, το κράτος μέλος αναγνωρίζει το καθεστώς πρόσφυγα στον αιτούντα, αν αυτός πληροί, μεταξύ άλλων, τις προϋποθέσεις των άρθρων 9 και 10 της οδηγίας αυτής.

Το γερμανικό δίκαιο

- 12 Το άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 2, του γερμανικού νόμου για τη διαδικασία χορήγησης ασύλου (Asylverfahrensgesetz), της 27ης Ιουλίου 1993 (BGBl. 1993 I, σ. 1361), με τη μορφή με την οποία δημοσιεύτηκε στις 2 Σεπτεμβρίου 2008 (BGBl. 2008 I, σ. 1798, στο εξής: AsylVfG) και στην οποία αναφέρεται το αιτούν δικαστήριο, προβλέπει τα εξής:

«1. Είναι πρόσφυγας, κατά την έννοια της Σύμβασης [της Γενεύης] ο αλλοδαπός ο οποίος, στο κράτος του οποίου έχει την ιθαγένεια ή στο οποίο έχει ως άπατρις τη συνήθη διαμονή του, αντιμετωπίζει κάποια από τις απειλές που προβλέπονται στο άρθρο 60, παράγραφος 1, του γερμανικού νόμου για τη διαμονή, την απασχόληση και την ένταξη των αλλοδαπών στην Ομοσπονδιακή Επικράτεια (Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet), της 30ής Ιουλίου 2004 (BGBl. 2004 I, σ. 1950, στο εξής: Aufenthaltsgesetz).

2. Ο αλλοδαπός αποκλείεται από το καθεστώς του πρόσφυγα κατά την έννοια της παραγράφου 1, όταν υφίστανται σοβαρές υπόνοιες ότι:

- 1) έχει διαπράξει έγκλημα κατά της ειρήνης, έγκλημα πολέμου ή έγκλημα κατά της ανθρωπότητας, όπως ορίζονται στις διεθνείς συμβάσεις που έχουν καταρτισθεί με σκοπό τη θέσπιση διατάξεων σχετικών με τα εγκλήματα αυτά,
- 2) έχει διαπράξει σοβαρό μη πολιτικό έγκλημα εκτός της εθνικής επικράτειας πριν γίνει δεκτός ως πρόσφυγας, ιδίως δε πράξη ωμής βίας, έστω και αν για τη διάπραξη του εγκλήματος αυτού γίνεται επίκληση πολιτικού κινήτρου, ή
- 3) έχει τελέσει πράξεις που αντιβαίνουν προς τους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών.

Το πρώτο εδάφιο εφαρμόζεται και επί των αλλοδαπών που υπήρξαν ηθικοί αυτουργοί ή μετέσχαν με άλλο τρόπο στην τέλεση των εν λόγω εγκλημάτων ή πράξεων.»

- 13 Το άρθρο 60, παράγραφος 1, του Aufenthaltsgesetz, όπως ο νόμος αυτός δημοσιεύθηκε στις 25 Φεβρουαρίου 2008 (BGBl. 2008 I, σ. 162), έχει ως εξής:

«1. Κατ' εφαρμογή της Σύμβασης [της Γενεύης] [...], ο αλλοδαπός δεν μπορεί να απελαθεί σε κράτος στο οποίο απειλείται η ζωή του ή η ελευθερία του λόγω της φυλής του, της θρησκείας του, της ιθαγένειάς του, της συμμετοχής του σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα ή των πολιτικών του πεποιθήσεων. [...] Η δίωξη κατά την έννοια του πρώτου εδαφίου μπορεί να προέρχεται από

- a) το κράτος,
- b) κόμματα, ομάδες ή οργανώσεις που ελέγχουν το κράτος ή ουσιώδες μέρος του εδάφους του κράτους ή
- c) μη κρατικούς φορείς, εφόσον αποδεικνύεται ότι οι φορείς που αναφέρθηκαν παραπάνω στα στοιχεία a και b, περιλαμβανομένων και των διεθνών οργανώσεων, δεν είναι σε θέση ή δεν έχουν τη βούληση να παράσχουν προστασία από διώξεις, ανεξάρτητα από το αν στην οικεία χώρα υπάρχει οργανωμένη κρατική εξουσία ή όχι,

εκτός αν υπάρχει δυνατότητα διαφυγής εντός του οικείου κράτους. Για να εξακριβωθεί αν υπάρχει δίωξη κατά την έννοια του πρώτου εδαφίου, εφαρμόζονται συμπληρωματικά το άρθρο 4, παράγραφος 4, και τα άρθρα 7 έως 10 της οδηγίας 2004/83 [...]. Όταν ο αλλοδαπός επικαλείται την προβλεπόμενη στην παρούσα παράγραφο απαγόρευση απέλασης, το Bundesamt für Migration und Flüchtlinge [(η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Μετανάστευσης και Προσφύγων)] [...] εξακριβώνει, κατ' εφαρμογή της διαδικασίας παροχής ασύλου, αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του πρώτου εδαφίου και αν πρέπει ο αλλοδαπός να υπαχθεί στο καθεστώς πρόσφυγα. Η απόφαση του Bundesamt für Migration und Flüchtlinge μπορεί να προσβληθεί μόνο σύμφωνα με τις διατάξεις του [AsylVfG].»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 14 Ο A. L. Shepherd, υπήκοος Ηνωμένων Πολιτειών, κατατάχθηκε στη χώρα του τον Δεκέμβριο του 2003 στις αμερικανικές ένοπλες δυνάμεις, με την υποχρέωση να υπηρετήσει δεκαπέντε μήνες σε μάχιμες μονάδες. Εκπαιδεύτηκε ως τεχνικός συντήρησης ελικοπτέρων και τον Σεπτέμβριο του 2004 μετατέθηκε σε ένα αερομεταφερόμενο τάγμα στο Katterbach της Γερμανίας. Η μονάδα του μετείχε ήδη στις επιχειρήσεις στο Ιράκ, οπότε ο A. L. Shepherd προωθήθηκε στο στρατόπεδο Speicher, κοντά στο Τικρίτ (Ιράκ).
- 15 Ο A. L. Shepherd ασχολήθηκε από τον Σεπτέμβριο του 2004 μέχρι τον Φεβρουάριο του 2005 με τη συντήρηση ελικοπτέρων και δεν μετέσχε άμεσα σε στρατιωτικές επιχειρήσεις ή σε μάχες.
- 16 Τον Φεβρουάριο του 2005 η μονάδα του επέστρεψε στη βάση της στη Γερμανία. Ο A. L. Shepherd ανανέωσε τη σύμβασή του, της οποίας παρατάθηκε η διάρκεια ισχύος.
- 17 Την 1η Απριλίου 2007 ο A. L. Shepherd έλαβε φύλλο πορείας και πάλι για το Ιράκ. Πριν αναχωρήσει από τη Γερμανία, έφυγε από τον στρατό στις 11 Απριλίου 2007, δηλώνοντας ότι δεν ήθελε να μετέχει πλέον σε έναν παράνομο πόλεμο στο Ιράκ και στα εγκλήματα πολέμου που θεωρούσε ότι διαπράττονται εκεί. Φιλοξενήθηκε από ένα γνωστό του μέχρι να υποβάλει στις αρμόδιες γερμανικές αρχές τον Αύγουστο του 2008 αίτηση χορήγησης ασύλου. Ο A. L. Shepherd ισχυρίστηκε κυρίως, προς στήριξη της αίτησής του, ότι λόγω της άρνησής του να εκπληρώσει τη στρατιωτική θητεία του στο Ιράκ υπήρχε ο κίνδυνος να ασκηθεί κατ' αυτού ποινική δίωξη και ότι, επειδή η λιποταξία αποτελεί, από αμερικανική σκοπιά, πολύ σοβαρό έγκλημα, αυτό θα σημάδευε τη ζωή του, διότι ήταν εκτεθειμένος στον κίνδυνο κοινωνικής απόρριψης στη χώρα του.
- 18 Το Bundesamt für Migration und Flüchtlinge απέρριψε, με απόφαση της 31ης Μαρτίου 2011, την αίτηση χορήγησης ασύλου.
- 19 Ο ενδιαφερόμενος ζήτησε από το αιτούν δικαστήριο να ακυρώσει την απόφαση αυτή και να υπαχθεί στο καθεστώς πρόσφυγα. Στήριξε το αίτημά του στον συνδυασμό των διατάξεων του άρθρου 3, παράγραφοι 1 και 4, του AsylVfG και του άρθρου 60, παράγραφος 1, του Aufenthaltsgesetz.
- 20 Κατά το αιτούν δικαστήριο, πέρα από το ζήτημα αν ο αιτών διατρέχει τον κίνδυνο ποινικής δίωξης στη χώρα του λόγω της λιποταξίας του, πρέπει ειδικότερα να εξακριβωθεί σε ποιο βαθμό πρέπει να εμπλέκεται στις στρατιωτικές επιχειρήσεις ένα άτομο που υπηρετεί στις ένοπλες δυνάμεις για να είναι δυνατός ο χαρακτηρισμός των κυρώσεων που συνεπάγεται η λιποταξία του ως «πράξεων δίωξης», υπό την έννοια του άρθρου 9, παράγραφος 2, στοιχείο ε', της οδηγίας 2004/83, δεδομένου ότι η φράση «στρατιωτική θητεία [της οποίας] η εκπλήρωση θα συμπεριλάμβανε εγκλήματα που προβλέπονται στο άρθρο 12, παράγραφος 2,» δεν είναι σαφής.

21 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Bayerisches Verwaltungsgericht München αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 9, παράγραφος 2, στοιχείο ε', της οδηγίας 2004/83 την έννοια ότι προστατεύονται μόνο τα πρόσωπα των οποίων τα συγκεκριμένα στρατιωτικά καθήκοντα περιλαμβάνουν την άμεση συμμετοχή σε εχθροπραξίες, δηλαδή την ένοπλη συμμετοχή τους σε πολεμικές επιχειρήσεις, ή τα οποία έχουν την εξουσία να διατάσσουν την εκτέλεση τέτοιων επιχειρήσεων (πρώτη εναλλακτική απάντηση), ή εμπίπτουν στην προστασία που παρέχει η διάταξη αυτή ακόμη και άλλα μέλη των ενόπλων δυνάμεων, τα οποία έχουν καθήκοντα διοικητικής μέριμνας ή τεχνικής υποστήριξης του στρατεύματος, τα οποία ασκούνται εκτός του πεδίου των καθαυτό εχθροπραξιών και επηρεάζουν έμμεσα μόνο τις καθαυτό πολεμικές επιχειρήσεις (δεύτερη εναλλακτική απάντηση);

2) Σε περίπτωση που στο ερώτημα 1 δοθεί η δεύτερη εναλλακτική απάντηση:

Έχει το άρθρο 9, παράγραφος 2, στοιχείο ε', της οδηγίας 2004/83 την έννοια ότι η στρατιωτική θητεία που εκπληρώνεται με τη συμμετοχή σε (διεθνή ή ενδοκρατική) σύρραξη συνεπάγεται κυρίως ή κατά σύστημα ή καθιστά αναγκαία τη διάπραξη εγκλημάτων ή πράξεων που προβλέπονται στο άρθρο 12, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/83 (πρώτη εναλλακτική απάντηση) ή αρκεί το γεγονός ότι ο αιτών άσυλο εκθέτει ότι σε ορισμένες περιπτώσεις οι στρατιωτικές δυνάμεις στις οποίες ανήκει διέπραξαν, στον τομέα των επιχειρήσεων στον οποίο χρησιμοποιούνταν, εγκλήματα κατά την έννοια του άρθρου 12, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2004/83, είτε λόγω διαταγών για διεξαγωγή στρατιωτικής επιχείρησης που αποδείχτηκαν εγκληματικές υπό την ανωτέρω έννοια είτε λόγω βιαιοπραγιών ορισμένων ατόμων (δεύτερη εναλλακτική απάντηση);

3) Σε περίπτωση που στο ερώτημα 2 δοθεί η δεύτερη εναλλακτική απάντηση:

Παρέχεται η προβλεπόμενη για τους πρόσφυγες προστασία μόνο στην περίπτωση που μπορεί να πιθανολογηθεί σε επαρκή βαθμό και πέρα από κάθε εύλογη αμφιβολία ότι θα υπάρξουν ακόμη και στο μέλλον παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου ή αρκεί το γεγονός ότι ο αιτών άσυλο εκθέτει ορισμένα πραγματικά περιστατικά που αποτελούν ενδείξεις ότι στη συγκεκριμένη σύρραξη διαπράττονται (οπωσδήποτε ή πιθανώς) τέτοια εγκλήματα, οπότε δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να εμπλακεί ο ίδιος στη διάπραξη τέτοιων εγκλημάτων;

4) Αποκλείει το γεγονός ότι δεν επιδεικνύεται ανοχή για τις παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου ή ότι τα στρατοδικεία επιβάλλουν ποινές για τις παραβιάσεις αυτές την παροχή της προβλεπόμενης για τους πρόσφυγες προστασίας κατά το άρθρο 9, παράγραφος 2, στοιχείο ε', της οδηγίας 2004/83 ή το γεγονός αυτό δεν έχει καμία σημασία;

Μήπως πρέπει μάλιστα να έχει επιβληθεί ποινή από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο;

5) Αποκλείει το γεγονός ότι η στρατιωτική επέμβαση ή/και το καθεστώς στρατιωτικής κατοχής έχει νομιμοποιηθεί από τη διεθνή κοινότητα ή στηρίζεται σε εντολή του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών την παροχή της προβλεπόμενης για τους πρόσφυγες προστασίας;

6) Προϋποθέτει η παροχή της προβλεπόμενης για τους πρόσφυγες προστασίας κατά το άρθρο 9, παράγραφος 2, στοιχείο ε', της οδηγίας 2004/83 ότι ο αιτών άσυλο θα μπορούσε, λόγω της άσκησης των υπηρεσιακών καθηκόντων του, να καταδικαστεί σύμφωνα με το Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (πρώτη εναλλακτική απάντηση) ή παρέχεται η προβλεπόμενη για τους πρόσφυγες προστασία ακόμη και όταν δεν έχει υπάρξει υπέρβαση του ορίου αυτού, δηλαδή όταν ο αιτών άσυλο δεν διατρέχει μεν τον κίνδυνο ποινικής δίωξης, αλλά δεν μπορεί εντούτοις να συμβιβάσει την εκπλήρωση της στρατιωτικής θητείας με τη συνείδησή του (δεύτερη εναλλακτική απάντηση);

7) Σε περίπτωση που στο ερώτημα 6 δοθεί η δεύτερη εναλλακτική απάντηση:

Αποκλείει το γεγονός ότι ο αιτών άσυλο δεν έχει κάνει χρήση της δυνατότητας να κινήσει την τακτική διαδικασία που προβλέπεται για τους αρνητές της στρατιωτικής θητείας, μολονότι θα είχε την ευκαιρία να το πράξει, την παροχή της προβλεπόμενης για τους πρόσφυγες προστασίας κατά τις προαναφερθείσες διατάξεις ή η προστασία αυτή μπορεί να παρασχεθεί ακόμη και στην περίπτωση που πρόκειται για τωρινή συνειδησιακή απόφαση;

8) Συνιστούν η ατιμωτική απόλυση από τον στρατό, η επιβολή στερητικής της ελευθερίας ποινής και ο συνακόλουθος κοινωνικός οστρακισμός, σε συνδυασμό με τη δυσμενή κοινωνική αντιμετώπιση, πράξη δίωξης κατά την έννοια του άρθρου 9, παράγραφος 2, στοιχείο β' ή στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/83;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

- 22 Υπενθυμίζεται καταρχάς ότι από τις αιτιολογικές σκέψεις 3, 16 και 17 της οδηγίας 2004/83 προκύπτει ότι η Σύμβαση της Γενεύης αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο του διεθνούς νομικού καθεστώτος για την προστασία των προσφύγων και ότι οι διατάξεις της οδηγίας αυτής σχετικά με τις προϋποθέσεις αναγνώρισης του καθεστώτος πρόσφυγα και σχετικά με το περιεχόμενο του καθεστώτος αυτού θεσπίστηκαν για να βοηθούνται οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών κατά την εφαρμογή της Σύμβασης αυτής στηριζόμενες σε κοινές έννοιες και κοινά κριτήρια (απόφαση X κ.λπ., C-199/12 έως C-201/12, EU:C:2013:720, σκέψη 39 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 23 Οι διατάξεις της οδηγίας 2004/83 πρέπει, ως εκ τούτου, να ερμηνεύονται υπό το πρίσμα της όλης οικονομίας και των σκοπών της, ενώ παράλληλα πρέπει να τηρούνται η Σύμβαση της Γενεύης και οι λοιπές συναφείς συμβάσεις που αναφέρει το άρθρο 78, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 10 της εν λόγω οδηγίας, κατά την ερμηνεία αυτή πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (απόφαση X κ.λπ., C-199/12 έως C-201/12, EU:C:2013:720, σκέψη 40).
- 24 Επιβάλλεται, δεύτερον, η υπενθύμιση ότι, κατά το άρθρο 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/83, πρόσφυγας είναι, μεταξύ άλλων, ο υπήκοος τρίτης χώρας ο οποίος ευρίσκεται εκτός της χώρας της ιθαγένειάς του «συνεπεία βάσιμου φόβου δίωξης» λόγω φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας, πολιτικών πεποιθήσεων ή συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα και δεν είναι σε θέση ή «λόγω του φόβου αυτού» δεν επιθυμεί να θέσει εαυτόν υπό την «προστασία» της εν λόγω χώρας. Ο υπήκοος αυτός πρέπει επομένως να αντιμετωπίζει, εξαιτίας περιστάσεων που επικρατούν στη χώρα καταγωγής του, εύλογο φόβο δίωξης του για έναν τουλάχιστον από τους πέντε λόγους που απαριθμούνται στην οδηγία αυτή και στη Σύμβαση της Γενεύης (απόφαση Salahadin Abdulla κ.λπ., C-175/08, C-176/08, C-178/08 και C-179/08, EU:C:2010:105, σκέψεις 56 και 57).
- 25 Τρίτον, πρέπει να τονιστεί ότι το άρθρο 9 της οδηγίας 2004/83 ορίζει τα στοιχεία βάσει των οποίων μπορεί να θεωρηθεί ότι η συγκεκριμένη πράξη συνιστά δίωξη υπό την έννοια του άρθρου 1, Α, της Σύμβασης της Γενεύης. Συναφώς, το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας αυτής διευκρινίζει ότι οι σχετικές πράξεις πρέπει να είναι αρκούντως σοβαρές λόγω της φύσης ή της επανάληψής τους ώστε να συνιστούν σοβαρή προσβολή των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και ειδικότερα των απόλυτων δικαιωμάτων, από τα οποία δεν χωρεί παρέκκλιση βάσει του άρθρου 15, παράγραφος 2, της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών. Εξάλλου, το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο β', της εν λόγω οδηγίας διευκρινίζει ότι ως δίωξη πρέπει να θεωρείται επίσης η σώρευση διαφόρων μέτρων, περιλαμβανομένων προσβολών δικαιωμάτων του ανθρώπου, η οποία είναι αρκούντως σοβαρή ώστε να θίγει ένα άτομο

κατά τρόπο αντίστοιχο με τον αναφερόμενο στο άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο α', της ίδιας αυτής οδηγίας. Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι, για να συνιστά μια προσβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων δίωξη υπό την έννοια του άρθρου 1, Α, της Σύμβασης της Γενεύης, η προσβολή αυτή πρέπει να είναι σοβαρή σε ορισμένο τουλάχιστον βαθμό (απόφαση X κ.λπ., C-199/12 έως C-201/12, EU:C:2013:720, σκέψεις 51 έως 53).

- 26 Τέταρτον, πρέπει να τονιστεί ότι, δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 3, στοιχεία α', β' και γ', της οδηγίας 2004/83, κατά την εξατομικευμένη αξιολόγηση της αίτησης διεθνούς προστασίας πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλα τα κρίσιμα στοιχεία που σχετίζονται με τη χώρα καταγωγής κατά τον χρόνο λήψης της απόφασης σχετικά με την αίτηση, οι συναφείς δηλώσεις και τα συναφή έγγραφα που έχει υποβάλει ο αιτών, καθώς και η ατομική κατάσταση και οι προσωπικές περιστάσεις του αιτούντος.
- 27 Με βάση τις παραπάνω σκέψεις πρέπει να ερμηνευθούν οι διατάξεις του άρθρου 9, παράγραφος 2, στοιχείο ε', της οδηγίας 2004/83, τις οποίες αφορούν τα επτά πρώτα ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου, καθώς και οι διατάξεις του άρθρου 9, παράγραφος 2, στοιχεία β' και γ', τις οποίες αφορά το όγδοο ερώτημά του.
- 28 Στο πλαίσιο αυτό υπενθυμίζεται επίσης ότι, κατά το άρθρο 9, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/83, «οι πράξεις που μπορούν να χαρακτηρισθούν ως πράξεις δίωξης σύμφωνα με την παράγραφο 1 μπορούν, μεταξύ άλλων, να έχουν τη μορφή: [...] β) νομικών, διοικητικών, αστυνομικών ή/και δικαστικών μέτρων, τα οποία εισάγουν διακρίσεις αφεαυτά ή εφαρμόζονται κατά τρόπο εισάγοντα διακρίσεις, γ) ποινικής δίωξης ή επιβολής ποινής η οποία είναι δυσανάλογη ή μεροληπτική, [...] ε) ποινικής δίωξης ή επιβολής ποινής για την άρνηση εκπλήρωσης στρατιωτικής θητείας σε σύρραξη, εάν η εκπλήρωση της στρατιωτικής θητείας θα συμπεριλάμβανε εγκλήματα ή πράξεις που εμπίπτουν στις ρήτρες εξαίρεσης που προβλέπονται στο άρθρο 12, παράγραφος 2».
- 29 Εξάλλου, όσον αφορά το άρθρο 12, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/83, όπως τόνισε η γενική εισαγγελέας στα σημεία 39 έως 43 των προτάσεών της, κρίσιμη στην υπόθεση της κύριας δίκης είναι μόνο η αναφορά στα «εγκλήματα πολέμου», η οποία περιέχεται στο στοιχείο α' της παραγράφου αυτής.

Επί του επτά πρώτων ερωτημάτων

- 30 Το αιτούν δικαστήριο θέτει κατ' ουσίαν, με τα ερωτήματα αυτά, τα οποία πρέπει να συνεξεταστούν, το ζήτημα αν οι διατάξεις του άρθρου 9, παράγραφος 2, στοιχείο ε', της οδηγίας 2004/83 έχουν την έννοια ότι ορισμένες περιστάσεις που ανάγονται κυρίως στη φύση των καθηκόντων που ασκεί ο ενδιαφερόμενος στρατιωτικός, στη φύση της άρνησής του, στη φύση της συγκεκριμένης σύρραξης και στη φύση των εγκλημάτων που θα συνεπαγόταν η σύρραξη αυτή ασκούν αποφασιστική επιρροή επί της αξιολόγησης στην οποία πρέπει να προβούν οι εθνικές αρχές για να εξακριβώσουν κατά πόσον μια περίπτωση όπως αυτή που αφορά η κύρια δίκη εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων αυτών.
- 31 Πριν αξιολογηθεί η σημασία των περιστάσεων αυτών, πρέπει να τονιστεί, πρώτον, ότι δεν αμφισβητείται στην υπόθεση της κύριας δίκης ότι ο υπήκοος του τρίτου κράτους που ζητεί να υπαχθεί στο καθεστώς πρόσφυγα αντιμετωπίζει τον κίνδυνο να υποστεί δίωξη και να του επιβληθούν ποινές στη χώρα καταγωγής του, επειδή αρνήθηκε να εκπληρώσει τη θητεία του κατά τη διάρκεια μιας σύρραξης. Κατά συνέπεια, τα προδικαστικά ερωτήματα αφορούν, όπως άλλωστε προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, όχι τους λόγους δίωξης, οι οποίοι προβλέπονται στο άρθρο 10 της οδηγίας 2004/83, αλλά μόνο τις περιστάσεις που πρέπει οπωσδήποτε να συντρέχουν για να μπορούν η δίωξη και οι ποινές αυτές να χαρακτηριστούν ως «πράξεις δίωξης», όπως αυτές που αναφέρει το άρθρο 9, παράγραφος 2, στοιχείο ε', της οδηγίας αυτής.

- 32 Δεύτερον, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι σκοπός της οδηγίας 2004/83 είναι, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις της 1 και 6, ο προσδιορισμός των προσώπων που, λόγω των περιστάσεων, έχουν, όντως και νομίμως, ανάγκη διεθνούς προστασίας στην Ένωση. Το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η οδηγία αυτή είναι κυρίως ανθρωπιστικό (βλ. επ' αυτού απόφαση Β και D, C-57/09 και C-101/09, EU:C:2010:661, σκέψη 93).
- 33 Στο πλαίσιο αυτό επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι διατάξεις του άρθρου 9, παράγραφος 2, στοιχείο ε', της οδηγίας 2004/83, οι οποίες αφορούν την άρνηση εκπλήρωσης στρατιωτικής θητείας σε σύρραξη για τον λόγο ότι η εκπλήρωση της θητείας αυτής θα συνεπαγόταν τη διάπραξη εγκλημάτων, δεν προβλέπουν κανένα περιορισμό ως προς τα πρόσωπα που μπορεί να αφορά η θητεία. Κατά συνέπεια, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η βούληση του νομοθέτη της Ένωσης ήταν, κατά τη θέσπιση των διατάξεων αυτών, να μην προβλέψει ότι στις ευεργετικές αυτές διατάξεις θα μπορούσαν να υπαχθούν ορισμένα μόνο από τα πρόσωπα που εκπληρώνουν στρατιωτική θητεία, σε συνάρτηση π.χ. με τον βαθμό τους στη στρατιωτική ιεραρχία, με τους όρους της στρατολόγησής τους ή έστω με τη φύση των δραστηριοτήτων τους. Όπως τόνισε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 32 των προτάσεών της, οι διατάξεις αυτές καλύπτουν όλο το στρατιωτικό προσωπικό, άρα και το προσωπικό που ασκεί καθήκοντα διοικητικής μέριμνας ή τεχνικής υποστήριξης.
- 34 Αν όμως ληφθεί υπόψη ο σκοπός της οδηγίας 2004/83, ο οποίος υπενθυμίστηκε ανωτέρω στη σκέψη 32, δηλαδή ο προσδιορισμός των προσώπων που, λόγω των περιστάσεων, έχουν, όντως και νομίμως, ανάγκη διεθνούς προστασίας στην Ένωση, η ιδιότητα του στρατιωτικού συνιστά αναγκαία, αλλά όχι επαρκή, προϋπόθεση υπαγωγής στην προστασία που παρέχεται βάσει των διατάξεων του άρθρου 9, παράγραφος 2, στοιχείο ε', της οδηγίας αυτής.
- 35 Όσον αφορά, πρώτον, τις προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 9, παράγραφος 2, στοιχείο ε', της οδηγίας 2004/83, επισημαίνεται, κατά πρώτον, ότι η διάταξη αυτή αφορά την περίπτωση στην οποία υπάρχει σύρραξη. Επομένως, στο πεδίο εφαρμογής της δεν εμπίπτει η άρνηση εκπλήρωσης στρατιωτικής θητείας που προβάλλεται εκτός ένοπλης σύρραξης, όποιος και αν είναι ο λόγος άρνησης. Οι περιστάσεις των οποίων τη σημασία καλείται να αξιολογήσει το Δικαστήριο για να οριοθετήσει το πεδίο εφαρμογής αυτό πρέπει συνεπώς να έχουν άμεση σχέση με συγκεκριμένη σύρραξη.
- 36 Κατά δεύτερον, από το γράμμα του άρθρου 9, παράγραφος 2, στοιχείο ε', της οδηγίας 2004/83 προκύπτει ότι η διάπραξη εγκλημάτων πολέμου πρέπει να περιλαμβάνεται στην ίδια την εκπλήρωση της στρατιωτικής θητείας. Η διάταξη αυτή δεν καλύπτει μόνο την περίπτωση κατά την οποία ο αιτών αναγκάζεται ενδεχομένως ως άτομο να διαπράξει τέτοια εγκλήματα.
- 37 Επομένως, η βούληση του νομοθέτη της Ένωσης ήταν να λαμβάνεται αντικειμενικά υπόψη το γενικό πλαίσιο στο οποίο εκπληρώνεται η εν λόγω στρατιωτική υπηρεσία. Δεν αποκλείονται συνεπώς, καταρχήν, οι περιπτώσεις στις οποίες ο αιτών δεν μετέχει παρά έμμεσα μόνο στη διάπραξη των εγκλημάτων αυτών, επειδή π.χ. δεν ανήκει σε ενεργά μάχιμη μονάδα, αλλά σε μονάδα διοικητικής μέριμνας ή τεχνικής υποστήριξης. Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι κατά του ενδιαφερομένου δεν θα ήταν δυνατό, λόγω της έμμεσης μόνο συμμετοχής του, να ασκηθεί ατομικά δίωξη με βάση τα κριτήρια του ποινικού δικαίου, και ειδικότερα τα κριτήρια που έχει θέσει το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, δεν εμποδίζει την παροχή της προστασίας που προβλέπει το άρθρο 9, παράγραφος 2, στοιχείο ε', της οδηγίας 2004/83.
- 38 Μολονότι πάντως η διεθνής προστασία δεν παρέχεται μόνο σε όσους θα μπορούσαν να αναγκαστούν να τελέσουν ως άτομα πράξεις χαρακτηριζόμενες ως εγκλήματα πολέμου, όπως είναι ιδίως οι υπηρετούντες σε ενεργά μάχιμες μονάδες, η προστασία αυτή δεν μπορεί να καλύπτει επίσης παρά μόνο εκείνα τα άλλα πρόσωπα που είναι ευλόγως πιθανό ότι θα μπορούσαν, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, να αναγκαστούν, κατά αρκούντως άμεσο τρόπο, να μετάσχουν στην τέλεση τέτοιων πράξεων.

- 39 Κατά τρίτον, σκοπός του άρθρου 9, παράγραφος 2, στοιχείο ε', της οδηγίας 2004/83 είναι η προστασία του αιτούντος που αρνείται την εκπλήρωση της στρατιωτικής θητείας για τον λόγο ότι δεν θέλει να εκτεθεί στον κίνδυνο να διαπράξει στο μέλλον πράξεις της ίδιας φύσης με αυτές που αναφέρει το άρθρο 12, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής. Ο ενδιαφερόμενος δεν μπορεί συνεπώς να επικαλεστεί παρά μόνο την εύλογη πιθανότητα τέλεσης τέτοιων πράξεων. Κατά συνέπεια, οι διατάξεις αυτές της εν λόγω οδηγίας δεν μπορούν να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι καλύπτουν μόνο τις περιπτώσεις στις οποίες έχει αποδειχθεί ότι η μονάδα στην οποία ανήκει ο αιτών έχει ήδη διαπράξει εγκλήματα πολέμου. Ούτε επιτρέπεται να επιβληθεί ως προϋπόθεση να έχουν ήδη επιβληθεί κυρώσεις για τις πράξεις της εν λόγω στρατιωτικής μονάδας από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, ακόμη και αν υποτεθεί ότι το δικαστήριο αυτό είχε δικαιοδοσία στη συγκεκριμένη υπόθεση.
- 40 Κατά τέταρτον, τέλος, αν και, στο πλαίσιο της αξιολόγησης των περιστατικών στην οποία καλούνται, δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 3, της οδηγίας 2004/83, να προβαίνουν, υπό τον έλεγχο των δικαστηρίων, μόνο οι εθνικές αρχές, προκειμένου να προσδώσουν ορισμένο νομικό χαρακτηρισμό στην εκπλήρωση της συγκεκριμένης στρατιωτικής θητείας, ορισμένα γεγονότα, όπως π.χ. η στο παρελθόν συμπεριφορά της μονάδας στην οποία ανήκει ο αιτών ή οι ποινικές καταδίκες μελών της μονάδας αυτής, ενδέχεται να αποτελούν ενδείξεις που καθιστούν πιθανή τη διάπραξη νέων εγκλημάτων πολέμου, τα εν λόγω γεγονότα δεν αρκούν ως άνευ ετέρου απόδειξη για το ότι, κατά τον χρόνο της άρνησης του αιτούντος την υπαγωγή του στο καθεστώς πρόσφυγα να εκπληρώσει τη θητεία του, η διάπραξη τέτοιων εγκλημάτων είναι πιθανή. Η αξιολόγηση δηλαδή στην οποία καλούνται να προβούν οι εθνικές αρχές πρέπει, με τα δεδομένα αυτά, να στηρίζεται οπωσδήποτε σε ένα σύνολο ενδείξεων, από τις οποίες και μόνο μπορεί να αποδειχθεί, αν ληφθούν υπόψη όλες οι περιστάσεις της συγκεκριμένης υπόθεσης, ότι η εκπλήρωση της εν λόγω θητείας καθιστά πιθανή την τέλεση τέτοιων πράξεων.
- 41 Όσον αφορά, δεύτερον, τη σημασία που πρέπει να αποδίδεται στο γεγονός ότι το ενδιαφερόμενο κράτος τιμωρεί τα εγκλήματα πολέμου ή ότι η στρατιωτική επέμβαση άρχισε με εντολή του Συμβουλίου Ασφαλείας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών ή με τη συναίνεση της διεθνούς κοινότητας, επισημαίνεται καταρχάς ότι η στρατιωτική επέμβαση που πραγματοποιείται κατ' εφαρμογή απόφασης του Συμβουλίου Ασφαλείας παρέχει καταρχήν όλα τα εχέγγυα για τη μη διάπραξη εγκλημάτων πολέμου κατά τη διεξαγωγή της και το ίδιο ισχύει καταρχήν για τις επιχειρήσεις που διεξάγονται με τη συναίνεση της διεθνούς κοινότητας. Υπό τις συνθήκες αυτές, μολονότι δεν μπορεί ποτέ, όταν διεξάγονται πολεμικές επιχειρήσεις, να αποκλειστεί το ενδεχόμενο τέλεσης πράξεων αντίθετων προς τις ίδιες τις αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι η στρατιωτική επέμβαση πραγματοποιείται στο πλαίσιο αυτό.
- 42 Στη συνέχεια τονίζεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο α', της οδηγίας 2004/83, πρέπει να αποδίδεται σημασία στο γεγονός επίσης ότι το κράτος ή τα κράτη που διεξάγουν τις πολεμικές επιχειρήσεις τιμωρούν τα εγκλήματα πολέμου. Το γεγονός ότι στην έννομη τάξη των κρατών αυτών υπάρχουν αφενός νομοθεσία που προβλέπει τον κολασμό των εγκλημάτων πολέμου και αφετέρου δικαστήρια για την επιβολή στην πράξη των σχετικών μέτρων κολασμού σημαίνει ότι δεν μπορεί να υποστηριχθεί βασίμως η άποψη ότι οι στρατιωτικοί ενός από τα κράτη αυτά θα μπορούσαν να αναγκαστούν να τελέσουν τέτοια εγκλήματα, οπότε το στοιχείο αυτό πρέπει να ληφθεί οπωσδήποτε υπόψη.
- 43 Από τα παραπάνω προκύπτει ότι, υπό τις συνθήκες αυτές, το πρόσωπο που ζητεί να αναγνωριστεί ως πρόσφυγας δυνάμει του άρθρου 9, παράγραφος 2, στοιχείο ε', της οδηγίας 2004/83 φέρει το βάρος να αποδείξει, στηριζόμενος σε σοβαρή πιθανολόγηση, ότι η στρατιωτική μονάδα στην οποία ανήκει διεξάγει, ή διεξήγαγε στο παρελθόν, τις επιχειρήσεις που της έχουν ανατεθεί υπό συνθήκες που καθιστούν πιθανότατη την τέλεση πράξεων όπως αυτές τις οποίες αναφέρει η παραπάνω διάταξη.
- 44 Τρίτον, αφού οι πράξεις δίωξης στις οποίες ισχυρίζεται ότι εκτίθεται ο αιτών την υπαγωγή του στο καθεστώς πρόσφυγα πρέπει, σύμφωνα με τις εν λόγω διατάξεις της οδηγίας 2004/83, να οφείλονται στην άρνησή του να εκπληρώσει τη θητεία του, η άρνηση αυτή πρέπει να αποτελεί το μόνο μέσο που

έχει στη διάθεσή του ο αιτών αυτός για να αποφύγει τη συμμετοχή του στα κατά τους ισχυρισμούς του τελούμενα εγκλήματα πολέμου. Συναφώς, κατά την αξιολόγηση στην οποία πρέπει να προβούν οι εθνικές αρχές πρέπει να ληφθεί υπόψη, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/83, το γεγονός κυρίως ότι εν προκειμένω ο αιτών όχι μόνο κατατάχθηκε εθελοντικά στο στράτευμα, το οποίο άλλωστε είχε ήδη εμπλακεί στη σύρραξη στο Ιράκ, αλλά και, μετά από μια πρώτη παραμονή στη χώρα αυτή, ανανέωσε τη σύμβασή του για παραμονή του στις ένοπλες δυνάμεις.

- 45 Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι, όπως αναφέρει το αιτούν δικαστήριο στο έβδομο ερώτημά του, ο αιτών την υπαγωγή του στο καθεστώς πρόσφυγα δεν έκανε χρήση της διαδικασίας που προβλέπεται για τους αρνητές στράτευσης και τους αντιρρησίες συνείδησης αποκλείει οποιαδήποτε προστασία βάσει του άρθρου 9, παράγραφος 2, στοιχείο ε', της οδηγίας 2004/83, εκτός αν ο εν λόγω αιτών αποδείξει ότι δεν είχε τη δυνατότητα να επιτύχει, στη συγκεκριμένη περίπτωση, την εφαρμογή καμιάς τέτοιας διαδικασίας.
- 46 Κατόπιν όλων των παραπάνω σκέψεων, στα επτά πρώτα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι οι διατάξεις του άρθρου 9, παράγραφος 2, στοιχείο ε', της οδηγίας 2004/83 έχουν την έννοια ότι:
- καλύπτουν όλο το στρατιωτικό προσωπικό, συμπεριλαμβανομένου του προσωπικού που ασκεί καθήκοντα διοικητικής μέριμνας ή τεχνικής υποστήριξης,
  - καλύπτουν την περίπτωση στην οποία η ίδια η εκπλήρωση της στρατιωτικής θητείας θα περιελάμβανε, σε ορισμένη σύρραξη, τη διάπραξη εγκλημάτων πολέμου, καθώς και τις περιπτώσεις στις οποίες ο αιτών την υπαγωγή του στο καθεστώς πρόσφυγα δεν θα μετείχε παρά έμμεσα μόνο στη διάπραξη τέτοιων εγκλημάτων, καθόσον θα μπορούσε ευλόγως να πιθανολογηθεί ότι με την άσκηση των καθηκόντων του θα παρείχε συνδρομή απαραίτητη για την προετοιμασία και τη διάπραξή τους,
  - καλύπτουν όχι μόνο τις περιπτώσεις στις οποίες έχει αποδειχθεί ότι έχουν ήδη διαπραχθεί εγκλήματα πολέμου ή ότι τα εγκλήματα αυτά εμπίπτουν ενδεχομένως στη δικαιοδοσία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, αλλά και τις περιπτώσεις στις οποίες ο αιτών την υπαγωγή του στο καθεστώς πρόσφυγα μπορεί να αποδείξει ότι η διάπραξη τέτοιων εγκλημάτων είναι πιθανότατη,
  - η αξιολόγηση των περιστατικών στην οποία καλούνται να προβαίνουν, υπό τον έλεγχο των δικαστηρίων, μόνο οι εθνικές αρχές, προκειμένου να προσδώσουν ορισμένο νομικό χαρακτηρισμό στην εκπλήρωση της συγκεκριμένης στρατιωτικής θητείας, πρέπει να στηρίζεται σε ένα σύνολο ενδείξεων, από τις οποίες να μπορεί να αποδειχθεί, αν ληφθούν υπόψη όλες οι περιστάσεις της συγκεκριμένης υπόθεσης, και ιδίως τα συναφή στοιχεία που σχετίζονται με τη χώρα καταγωγής κατά τον χρόνο λήψης της απόφασης σχετικά με την αίτηση και τα στοιχεία σχετικά με την ατομική κατάσταση και τις προσωπικές περιστάσεις του αιτούντος, ότι η εκπλήρωση της θητείας καθιστά πιθανή τη διάπραξη των εγκλημάτων πολέμου, όπως ισχυρίζεται ο αιτών,
  - κατά την αξιολόγηση στην οποία καλούνται να προβαίνουν οι εθνικές αρχές πρέπει να λαμβάνονται υπόψη το γεγονός ότι η στρατιωτική επέμβαση άρχισε με εντολή του Συμβουλίου Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών ή με τη συναίνεση της διεθνούς κοινότητας και το γεγονός ότι το κράτος ή τα κράτη που διεξάγουν τις πολεμικές επιχειρήσεις τιμωρούν τα εγκλήματα πολέμου, και
  - η άρνηση εκπλήρωσης της στρατιωτικής θητείας πρέπει να αποτελεί το μόνο μέσο που έχει στη διάθεσή του ο αιτών την υπαγωγή του στο καθεστώς πρόσφυγα για να αποφύγει τη συμμετοχή του στα κατά τους ισχυρισμούς του τελούμενα εγκλήματα πολέμου και, κατά συνέπεια, αν ο αιτών αυτός δεν έχει κάνει χρήση της διαδικασίας που προβλέπεται για τους αρνητές στράτευσης και τους αντιρρησίες συνείδησης, αποκλείεται οποιαδήποτε προστασία βάσει του άρθρου 9,

παράγραφος 2, στοιχείο ε', της οδηγίας 2004/83, εκτός αν ο εν λόγω αιτών αποδείξει ότι δεν είχε τη δυνατότητα να επιτύχει, στη συγκεκριμένη περίπτωση, την εφαρμογή καμιάς τέτοιας διαδικασίας.

Επί του όγδοου ερωτήματος

- 47 Το αιτούν δικαστήριο, με το όγδοο ερώτημά του, θέτει κατ' ουσία το ζήτημα αν οι διατάξεις του άρθρου 9, παράγραφος 2, στοιχεία β' και γ', της οδηγίας 2004/83 έχουν την έννοια ότι μεταξύ των πράξεων δίωξης τις οποίες καλύπτουν καταλέγονται και τα μέτρα που υπάρχει κίνδυνος να ληφθούν κατά ενός στρατιωτικού λόγω της άρνησής του να εκπληρώσει τη στρατιωτική θητεία, όπως είναι η επιβολή στερητικής της ελευθερίας ποινής, η ατιμωτική απόταξη και ο συνακόλουθος κοινωνικός οστρακισμός, σε συνδυασμό με τη δυσμενή κοινωνική αντιμετώπιση.
- 48 Πρέπει να γίνει δεκτό ότι το αιτούν δικαστήριο, αν ληφθεί υπόψη το σκεπτικό του σχετικά με τα προηγούμενα ερωτήματά του, θέτει το όγδοο αυτό ερώτημα μόνο για την περίπτωση κατά την οποία οι εθνικές αρχές που είναι αρμόδιες για την εξέταση της αίτησης του αιτούντος στην υπόθεση της κύριας δίκης αποφανθούν ότι δεν έχει αποδειχθεί ότι η θητεία την οποία ο αιτών αρνήθηκε να εκπληρώσει θα συνεπαγόταν τη διάπραξη εγκλημάτων πολέμου.
- 49 Με αυτό το δεδομένο, επισημαίνεται καταρχάς ότι οι διατάξεις του άρθρου 9, παράγραφος 2, στοιχεία β' και γ', της οδηγίας 2004/83 καλύπτουν τις πράξεις των δημόσιων αρχών που, όπως υπενθυμίστηκε παραπάνω στη σκέψη 25, εισάγουν διακρίσεις ή είναι δυσανάλογες σε αρκούντως σοβαρό βαθμό, όπως προβλέπει η παράγραφος 1 του άρθρου αυτού, ώστε να συνιστούν προσβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων η οποία να στοιχειοθετεί δίωξη υπό την έννοια του άρθρου 1, Α, της Σύμβασης της Γενεύης.
- 50 Όπως τόνισε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 80 των προτάσεών της, για να διαπιστωθεί αν η ποινική δίωξη και οι ποινές που ενδέχεται να επιβληθούν στον προσφεύγοντα της κύριας δίκης στη χώρα καταγωγής του λόγω της άρνησής του να εκπληρώσει τη στρατιωτική θητεία του είναι δυσανάλογες, πρέπει προηγουμένως να εξακριβωθεί αν οι εν λόγω πράξεις υπερβαίνουν το μέτρο που είναι αναγκαίο προκειμένου το ενδιαφερόμενο κράτος να ασκεί το νόμιμο δικαίωμά του να διατηρεί ένοπλες δυνάμεις.
- 51 Μολονότι προϋπόθεση για την αξιολόγηση της ανάγκης αυτής είναι να ληφθούν υπόψη διάφορα στοιχεία, κυρίως πολιτικής και στρατηγικής φύσης, τα οποία συνιστούν το νομικό θεμέλιο του δικαιώματος αυτού και τις προϋποθέσεις άσκησής του, από κανένα στοιχείο της δικογραφίας που έχει διαβιβαστεί στο Δικαστήριο δεν συνάγεται ότι θα μπορούσε να αμφισβητηθεί το δικαίωμα αυτό εν προκειμένω ή ότι η άσκησή του δεν δικαιολογεί ούτε την επιβολή ποινικών κυρώσεων στους στρατιωτικούς που προτίθενται να αποφύγουν την εκπλήρωση της θητείας τους ούτε την απόταξή τους.
- 52 Μολονότι από τα στοιχεία που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο προκύπτει ότι ο προσφεύγων της κύριας δίκης θα διέτρεχε τον κίνδυνο να του επιβληθεί ποινή φυλάκισης 100 ημερών έως δεκαπέντε μηνών, λόγω λιποταξίας, η οποία θα μπορούσε μάλιστα να φτάσει τα πέντε έτη, από κανένα στοιχείο της δικογραφίας που έχει διαβιβαστεί στο Δικαστήριο δεν συνάγεται ότι τα μέτρα αυτά υπερβαίνουν προδήλως το μέτρο που είναι αναγκαίο προκειμένου το ενδιαφερόμενο κράτος να ασκεί το νόμιμο δικαίωμά του να διατηρεί ένοπλες δυνάμεις.
- 53 Στις εθνικές αρχές εναπόκειται πάντως να προβούν συναφώς στην εξέταση όλων των κρίσιμων περιστατικών που αφορούν τη χώρα καταγωγής του αιτούντος την υπαγωγή του στο καθεστώς πρόσφυγα και στα οποία περιλαμβάνονται, όπως προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο α', της οδηγίας 2004/83, οι νόμοι και οι κανονισμοί της χώρας αυτής και ο τρόπος εφαρμογής τους.

- 54 Εξάλλου, για να ελεγχθεί κατά πόσον οι επίμαχες εν προκειμένω πράξεις εισάγουν διακρίσεις, πρέπει να εξακριβωθεί αν, από την άποψη των σκοπών που επιδιώκονται με τη νομοθεσία που ανάγεται στη νόμιμη άσκηση του δικαιώματος του κράτους να διατηρεί ένοπλες δυνάμεις, η κατάσταση των στρατιωτικών που αρνούνται να εκπληρώσουν τη θητεία τους μπορεί να συγκριθεί με την κατάσταση άλλων προσώπων, προκειμένου να διαπιστωθεί αν οι κυρώσεις που επιβάλλονται στους πρώτους εισάγουν προδήλως διακρίσεις. Από τα στοιχεία της δικογραφίας που έχει διαβιβαστεί στο Δικαστήριο δεν συνάγεται όμως ότι εν προκειμένω υπάρχει καμία συγκρίσιμη κατάσταση. Εν πάση περιπτώσει, στις εθνικές αρχές εναπόκειται να το εξακριβώσουν.
- 55 Τέλος, «ο κοινωνικός οστρακισμός, σε συνδυασμό με τη δυσμενή κοινωνική αντιμετώπιση», για τα οποία γίνεται λόγος στο ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου, δεν αποτελούν εκ πρώτης όψεως τις συνέπειες των μέτρων, της ποινικής δίωξης ή της επιβολής ποινής που προβλέπονται στο άρθρο 9, παράγραφος 2, στοιχεία β' και γ', της οδηγίας 2004/83 και συνεπώς δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ανήκουν στην ίδια κατηγορία με αυτά.
- 56 Κατόπιν των παραπάνω σκέψεων, στο όγδοο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι οι διατάξεις του άρθρου 9, παράγραφος 2, στοιχεία β' και γ', της οδηγίας 2004/83 έχουν την έννοια ότι, υπό περιστάσεις όπως αυτές της υπόθεσης της κύριας δίκης, δεν προκύπτει ότι τα μέτρα τα οποία υπάρχει κίνδυνος να επιβληθούν σε έναν στρατιωτικό λόγω της άρνησής του να εκπληρώσει τη θητεία του, όπως είναι η καταδίκη σε ποινή φυλάκισης ή η απόταξη, μπορούν να θεωρηθούν, σε σχέση με τη νόμιμη άσκηση από το ενδιαφερόμενο κράτος του δικαιώματός του να διατηρεί ένοπλες δυνάμεις, δυσανάλογα ή εισάγοντα διακρίσεις σε τέτοιο βαθμό, ώστε να καταλέγονται μεταξύ των πράξεων δίωξης για τις οποίες κάνουν λόγο οι διατάξεις αυτές. Στις εθνικές αρχές εναπόκειται πάντως να το εξακριβώσουν.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 57 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπύπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Οι διατάξεις του άρθρου 9, παράγραφος 2, στοιχείο ε', της οδηγίας 2004/83/EK του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απατρίδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, έχουν την έννοια ότι:
  - καλύπτουν όλο το στρατιωτικό προσωπικό, συμπεριλαμβανομένου του προσωπικού που ασκεί καθήκοντα διοικητικής μέριμνας ή τεχνικής υποστήριξης,
  - καλύπτουν την περίπτωση στην οποία η ίδια η εκπλήρωση της στρατιωτικής θητείας θα περιελάμβανε, σε ορισμένη σύρραξη, τη διάπραξη εγκλημάτων πολέμου, καθώς και τις περιπτώσεις στις οποίες ο αιτών την υπαγωγή του στο καθεστώς πρόσφυγα δεν θα μετείχε παρά έμμεσα μόνο στη διάπραξη τέτοιων εγκλημάτων, καθόσον θα μπορούσε ευλόγως να πιθανολογηθεί ότι με την άσκηση των καθηκόντων του θα παρείχε συνδρομή απαραίτητη για την προετοιμασία και τη διάπραξη τους,

- καλύπτουν όχι μόνο τις περιπτώσεις στις οποίες έχει αποδειχθεί ότι έχουν ήδη διαπραχθεί εγκλήματα πολέμου ή ότι τα εγκλήματα αυτά εμπίπτουν ενδεχομένως στη δικαιοδοσία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, αλλά και τις περιπτώσεις στις οποίες ο αιτών την υπαγωγή του στο καθεστώς πρόσφυγα μπορεί να αποδείξει ότι η διάπραξη τέτοιων εγκλημάτων είναι πιθανότατη,
  - η αξιολόγηση των περιστατικών στην οποία καλούνται να προβαίνουν, υπό τον έλεγχο των δικαστηρίων, μόνο οι εθνικές αρχές, προκειμένου να προσδώσουν ορισμένο νομικό χαρακτηρισμό στην εκπλήρωση της συγκεκριμένης στρατιωτικής θητείας, πρέπει να στηρίζεται σε ένα σύνολο ενδείξεων, από τις οποίες να μπορεί να αποδειχθεί, αν ληφθούν υπόψη όλες οι περιστάσεις της συγκεκριμένης υπόθεσης, και ιδίως τα συναφή στοιχεία που σχετίζονται με τη χώρα καταγωγής κατά τον χρόνο λήψης της απόφασης σχετικά με την αίτηση και τα στοιχεία σχετικά με την ατομική κατάσταση και τις προσωπικές περιστάσεις του αιτούντος, ότι η εκπλήρωση της θητείας καθιστά πιθανή τη διάπραξη των εγκλημάτων πολέμου, όπως ισχυρίζεται ο αιτών,
  - κατά την αξιολόγηση στην οποία καλούνται να προβαίνουν οι εθνικές αρχές πρέπει να λαμβάνονται υπόψη το γεγονός ότι η στρατιωτική επέμβαση άρχισε με εντολή του Συμβουλίου Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών ή με τη συναίνεση της διεθνούς κοινότητας και το γεγονός ότι το κράτος ή τα κράτη που διεξάγουν τις πολεμικές επιχειρήσεις τιμωρούν τα εγκλήματα πολέμου, και
  - η άρνηση εκπλήρωσης της στρατιωτικής θητείας πρέπει να αποτελεί το μόνο μέσο που έχει στη διάθεσή του ο αιτών την υπαγωγή του στο καθεστώς πρόσφυγα για να αποφύγει τη συμμετοχή του στα κατά τους ισχυρισμούς του τελούμενα εγκλήματα πολέμου και, κατά συνέπεια, αν ο αιτών αυτός δεν έχει κάνει χρήση της διαδικασίας που προβλέπεται για τους αρνητές στράτευσης και τους αντιρρησίες συνείδησης, αποκλείεται οποιαδήποτε προστασία βάσει του άρθρου 9, παράγραφος 2, στοιχείο ε', της οδηγίας 2004/83, εκτός αν ο εν λόγω αιτών αποδείξει ότι δεν είχε τη δυνατότητα να επιτύχει, στη συγκεκριμένη περίπτωση, την εφαρμογή καμιάς τέτοιας διαδικασίας.
- 2) Οι διατάξεις του άρθρου 9, παράγραφος 2, στοιχεία β' και γ', της οδηγίας 2004/83 έχουν την έννοια ότι, υπό περιστάσεις όπως αυτές της υπόθεσης της κύριας δίκης, δεν προκύπτει ότι τα μέτρα τα οποία υπάρχει κίνδυνος να επιβληθούν σε έναν στρατιωτικό λόγω της άρνησής του να εκπληρώσει τη θητεία του, όπως είναι η καταδίκη σε ποινή φυλάκισης ή η απόταξη, μπορούν να θεωρηθούν, σε σχέση με τη νόμιμη άσκηση από το ενδιαφερόμενο κράτος του δικαιώματός του να διατηρεί ένοπλες δυνάμεις, δυσανάλογα ή εισάγοντα διακρίσεις σε τέτοιο βαθμό, ώστε να καταλέγονται μεταξύ των πράξεων δίωξης για τις οποίες κάνουν λόγο οι διατάξεις αυτές. Στις εθνικές αρχές εναπόκειται πάντως να το εξακριβώσουν.

(υπογραφές)